

людиною, у якої береться інтерв'ю, також важливо знати, який канал сприйняття у співбесідника преувалює. Але, крім прийнятих у конкретному суспільстві законів та правил (до речі, в декількох штатах США використання НЛП законодавчо обмежене), існують ще й загальнолюдські.

Наскільки допустиме втручання у внутрішній світ людини (як масової, так і окремої) для журналіста - проблема досить нова для журналістикознавства.

РОЗВИТОК УКРАЇНСЬКОЇ ЮРИДИЧНОЇ ЛЕКСИКОГРАФІЇ У ДРУГІЙ ПОЛОВИНІ ХІХ – ПЕРШІЙ ПОЛОВИНІ ХХ СТОЛІТТЯ

Доп. - Мазна І., студ.
Сумської філії НУВС.
Наук.кер. - доц. Василенко В.А.

Історія формування української юридичної термінології бере свій початок із часів Київської Русі й продовжується протягом багатьох століть. Як відомо, правничі терміни фіксувалися в грамотах, актах, ізборниках, судовниках та інших документах. Згодом з'явилася потреба у виданні окремих лексикографічних праць, де подавалася б юридична термінологія, оскільки вона входила й до реєстру українських словників загальнономовного типу.

Значним поштовхом до видання першого словника юридичної термінології, як вказує Т.Кульчицька, стало прийняття Конституції (перша половина ХІХ ст.), згідно з якою всі народи, що входили до колишньої Австро-Угорської Імперії, проголошувалися рівноправними. Для масового поширення законів Конституції створювалися комісії з опрацювання юридичної термінології мовами, якими користуватися в імперії, у тому числі українською.

У 1893 р. у Львові К. Левицький упорядкував і видав "Німецько-руський словар висловів правничих і адміністраційних". Джерелами для словника К.Левицького були пам'ятки давньоруського права, твори руського письменства, в яких уживалася юридична лексика, словники О.Партицького,

Є.Желехівського, Л.Чопея, юридична лексика, записана з уст народу, юридичні терміни, вживані в слов'янських народів - поляків, росіян і чехів. У передмові до свого словника К.Левицький писав, що він узяв деякі терміни зі словника "Юридично-політичної термінології" Я.Головацького, Г.Шашкевича, Ю.Вислобоцького..

Зауважимо, що юридична термінологія набувала свого поширення й почала плідно проникати в лексичний фонд української мови. Таким чином, у тлумачних словниках подаються статті з інтерпретацією юридичних термінів та поданням їх в ілюстративному матеріалі. Наприклад, у "Словаре українського язика" Б.Грінченка маємо: *Позов, зву и позову, м. Искъ, тяжба Позов дати. Возбудить процессъ. Пан Возний позов дасть. Котл. Ен; Правосудецъ, дя, м. Правый судья. Це наші правосудці так розсудили їх. Лебед.у; Злодіяка, ки, м. Большой воръ. Злодіяка такий, що ні з чим не розминеться. Кв.1.233. Дещо детальніше фіксуються такі терміни у "Словнику української мови" Д.Яворницького 1920 р., оскільки автор підібрав яскравий синонімічний ряд та проілюстрував слова в контексті, вказавши джерела, з яких взяті слова: *Дірекция, ції, управління, покровительство, протекція. Оные (татари) на нас (запорозцевъ) навітують и вспять до их дірекції приблизить помишляють. П.Короленко, Матеріали по исторіи войска запорожскаго, Харьковь 1896. Интенція, ції, предметъ, цель, постановленіе. Русь православная згеретичала, личбы ,формы ,матерій, интенціи и skutювъ Таинь божественныхъ незнаеть. Требникъ Петра Могильї, Кіевъ, 1646, передмова, 5.**

Із відривом у два десятки років, після видання вищезгаданих словників різко сплеснула хвиля видань перекладних словників юридичної термінології. Так, протягом 1918-1919 рр. виходять у світ такі лексикографічні праці: "Короткий російсько-український правничий словник", "Короткий московсько-український словник" і "Короткий московсько-український словник судівництва та діловодства", автор яких І.Жигадло, "Короткий московсько-український словник для юристів"

Ф.Ловецького, "Кишеньковий російсько-український правничий словник для адвокатів, суддів, нотарів та урядовців" Є.Ванька, "Московсько-український правничий словничок" В.Леонтовича та О.Єфімова.

Отже, всі ці напрацювання в галузі перекладної юридичної лінгвістики стали основою для видання в 1926 р. "Практичного правничого російсько-українського словника" із реєстром близько 9600 юридичних термінів, укладеного С.Верветкою і М.Матвієвським. Так, російське *заведомо* - українське *зазнаки, недоимка - зависка, ссуда — вигода, очная ставка - зводи й под*".

При укладанні словничка автори помічали недосконалість української юридичної термінології, яка в основному полягала в неоднозначності та неточності її вживання.

Таким чином, у XIX - поч. XX ст. українська юридична лексика не могла мати загальноновизнаної й загальнообов'язкової термінології. Як видно з усього сказаного, термінологічна правнича лексика тільки фіксувалася, накопичувалися матеріали до різних термінологічних словників. Відсутність загальнообов'язкової наукової термінології, некритичне використання народних назв, штучне кування термінів, ігнорування міжнародних термінів тощо - усе це дуже гальмувало розвиток української правничої лексики.

Отже, джерела для дослідження формування та розвитку української юридичної термінології збережені для своїх нащадків історією й мало вивчені. Із цього приводу ще в 1923 р. професор І.Огієнко писав, "що сотні тисяч актів по архівах у Варшаві, Львові, Вільні та Києві виразно свідчать про оригінальність нашого права, а також і про те, що за старі віки суд був у нас своєю рідною мовою..." .